

POSTANOWIENIE

Dnia 28 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z wniosku R. S.
przy uczestnictwie R. Ł., S. S. oraz F. Spółki Akcyjnej w W.
o dział spadku po M. K. S. vel S. i A. T. S. vel S.,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 28 lutego 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w L.
z dnia 30 października 2018 r., sygn. akt II Ca (...),

**1) odrzuca skargę kasacyjną w zakresie dotyczącym
rozstrzygnięcia o dział spadku po M. K. vel S.**

**2) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej w pozostałej części
do rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Wnioskodawca R. S. wniósł o dział spadku po zmarłych rodzicach: A. S. vel S. (dalej S.), zmarłej w dniu 5 lutego 2003 r. i po M. S. vel S. (dalej S.), zmarłym w dniu 21 czerwca 2006 r. Spadek po A. S. nabyły na podstawie testamentu jej dzieci: wnioskodawca oraz uczestnicy S. S. i R. Ł. w równych częściach. Ci sami spadkobiercy nabyli spadek po M. S. z ustawy w równych udziałach.

Postanowieniem z dnia 30 listopada 2016 r. Sąd Rejonowy dokonał działu spadku po obojgu spadkodawcach. Ustalił, że w dniu otwarcia spadku po M. S., nie

posiadał on żadnego majątku, zaś w skład spadku po A. S. weszły opisane w postanowieniu nieruchomości, które został podzielone między spadkobierców w sposób wskazany w postanowieniu za stosownymi dopłatami. Sąd pierwszej instancji przyjął także do rozliczenia między spadkobiercami ustawowymi M. S. wartość $\frac{1}{2}$ części wkładu mieszkaniowego, wchodzącego w skład majątku wspólnego spadkodawców, z którym wiązało się spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego położonego w L. przy ul. S., wchodzące w skład majątku wspólnego spadkodawców. Wierzytelność z tytułu tego wkładu została podarowana w 1998 r. przez oboje spadkodawców na rzecz zamieszkującej z nimi w tym lokalu córki R. Ł. w zamian za dożywotnią opiekę i pomoc. Wartość tę Sąd ustalił w pkt III postanowienia na kwotę 98.150 zł, odpowiadającą połowie aktualnej wartości wolnorynkowej tego mieszkania, należącego do R. Ł. i z tego tytułu zasądził od uczestniczki R. Ł. na rzecz wnioskodawcy R. S. i uczestnika S. S. kwoty po 32.716,66 zł na rzecz każdego z nich tytułem rozliczenia (pkt IV).

Po rozpoznaniu apelacji R. S., Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 30 października 2018 r. uchylił pkt III postanowienia oraz zmienił pkt V postanowienia, jednak z uwagi na dyspozycję art. 384 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. nie uchylił rozstrzygnięcia w zakresie rozliczenia darowizny między stronami (rozstrzygnięcia nie zaskarżyła apelacją R. Ł. obciążona spłatami na rzecz braci). W pozostałej części oddalił apelację wnioskodawcy.

Postanowienie to, w zakresie dotyczącym działu spadku zarówno po M. S., jak i po A. S., zaskarżył skargą kasacyjną wnioskodawca R. S..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 219 k.p.c. sąd może zarządzić połączenie kilku oddzielnych spraw toczących się przed nim, w celu ich łącznego rozpoznania lub także rozstrzygnięcia, jeżeli są one ze sobą w związku faktycznym bądź prawnym lub mogły być połączone jednym pozwem, co w myśl art. 13 § 2 k.p.c. dopuszczalne jest co do zasady również w postępowaniu nieprocesowym (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2011 r., I CSK 83/11, nie publ.). Zarządzenie o połączeniu kilku oddzielnych spraw do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia, nie pozbawia ich samodzielności, co przejawia się w tym, że wartość przedmiotu

sporu i odpowiednio wartość przedmiotu zaskarżenia połączonych spraw nie podlegają sumowaniu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 września 1983 r., I CR 158/67, OSNCP 1968, nr 6, poz. 105 i z dnia 26 września 1983 r., I VPR 101/83, OSPiKa 1984, nr 7 - 8, poz. 173 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2012 r., II CSK 439/11, nie publ.). Oznacza to konieczność badania dopuszczalności skargi kasacyjnej oddzielnie dla każdej z połączonych spraw po każdym ze spadkodawców. Zgodnie z art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c., w sprawach o zniesienie współwłasności i działu spadku, skarga kasacyjna jest niedopuszczalna, jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż 150.000 zł. Z tych względów wymogiem formalnym skargi kasacyjnej w tzw. sprawach działowych jest wyliczenie i wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 398⁴ § 2 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.). Prawidłowość wypełnienia tego obowiązku podlega kontroli sądu drugiej instancji i Sądu Najwyższego, które mogą weryfikować wskazaną kwotę na podstawie akt sprawy, z pominięciem zasad określonych w art. 25 i 26 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2001 r., IV CZ 20/01, nie publ., z dnia 21 listopada 2001 r., I CZ 152/01, nie publ., z dnia 6 listopada 2002 r., III CZ 98/02, OSNC 2004, Nr 1, poz. 11).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że w tak zwanych sprawach działowych, w razie zaskarżenia orzeczenia co do istoty sprawy, wartość przedmiotu zaskarżenia wyznacza nie wartość całego dzielonego majątku, ale wartość konkretnego interesu (roszczenia, żądania) lub składnika majątkowego, którego dotyczy środek odwoławczy. Z reguły nie może przekraczać wartości udziału przysługującemu skarżącemu uczestnikowi, chyba że podważa on zasadę podziału, objęcie lub nieobjęcie orzeczeniem poszczególnych rzeczy lub praw albo rozliczenie nakładów, gdyż wówczas wartość przedmiotu zaskarżenia może być wyższa niż wartość jego udziału (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2003 r., III CZ 153/02, OSNC 2004, Nr 4, poz. 60, z dnia 20 lutego 2015 r., V CSK 239/14, nie publ., z dnia 13 marca 2015 r., III CZ 13/15, nie publ., z dnia 18 marca 2015 r., III CSK 419/14, nie publ., z dnia 19 czerwca 2015 r., IV CZ 16/15, nie publ., z dnia 6 listopada 2015 r., II CZ 76/15, nie publ., i z dnia 13 stycznia 2017 r., III CZ 61/16, nie publ.).

Wartość składnika majątkowego, którego zaliczenia do majątku spadkowego po M. S., domaga się skarżący, została w niniejszym postępowaniu ustalona wiążąco na kwotę 98.150 zł obliczoną jako połowa wartości wolnorynkowej mieszkania. Wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o dział spadku po M. S. jest zatem niewątpliwie niższa od ustalonego w art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c. progu dopuszczalności skargi kasacyjnej wynoszącego kwotę 150.000 zł, stąd skarga kasacyjna wnioskodawcy podlegała w tym zakresie odrzuceniu jako niedopuszczalna *rationae valoris* (art. 398⁶ § 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

W związku ze skargą kasacyjną wnioskodawcy od postanowienia Sądu Okręgowego w L. z dnia 30 października 2018 r. w sprawie o dział spadku po A. S. należy podnieść, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolą „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej skarżący wskazał, że jest ona oczywiście uzasadniona ze względu na liczne uchybienia Sądu Okręgowego, który naruszył szereg przepisów prawa procesowego i materialnego, które mogły mieć wpływ na wynik sprawy. Według skarżącego, Sąd Okręgowy zbagatelizował treść twierdzeń i dowodów istotnych z punktu widzenia ostatecznego

kształtu rozstrzygnięcia, błędnie nie dostrzegł, że Sąd Rejonowy nie rozważył wszechstronnie całego materiału dowodowego, pominął kwestię odmiennych przepisów prawa na przestrzeni lat, co doprowadziło do oparcia orzeczenia na czynności nieważnej z mocy prawa.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania na tej przyczynie kasacyjnej nakładało na skarżącego powinność wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia wskazanych przepisów prawa materialnego lub procesowego. Oczywistość tego naruszenia polega na tym, że jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby zagłębiania się w szczegóły sprawy lub dokonywania poszerzonej analizy istotnych dla wyniku sprawy przepisów. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której naruszenie to doprowadziło do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 r., Nr 13, poz. 230).

Skarżący nie uczynił zadość powyższym wymaganiom, nie wskazał bowiem we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania przepisów, których rażące naruszenie skutkować ma oczywistą zasadnością skargi, nie przedstawił również odpowiedniej argumentacji na poparcie twierdzeń o oczywistej zasadności skargi i rażących naruszeniach przepisów prawa materialnego i procesowego przez Sąd Okręgowy. Również skonfrontowanie lakonicznego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uzasadnieniem zaskarżonego postanowienia nie potwierdza tezy wnioskodawcy o ewidentnej wadliwości zaskarżonego orzeczenia, której stwierdzenie nie wymaga prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. W szczególności nie można przyjąć, że skarga jest oczywiście uzasadniona ze względu na twierdzenia wnioskodawcy dotyczące oparcia orzeczenia na czynności nieważnej z mocy prawa, co powód odnosi do darowizny wkładu mieszkaniowego. Twierdzenia te zostały sformułowane w całkowitym oderwaniu od dokonanych przez Sądy orzekające ustaleń

faktycznych zawierających szczegółowy opis czynności prawnych, które skutkowały skreśleniem M. S. z listy członków spółdzielni mieszkaniowej i przyjęciem w poczet członków spółdzielni mieszkaniowej uczestniczki R. Ł. oraz przydziałem na jej rzecz lokalu spółdzielczego po spadkodawcach. Podkreślić zaś należy, że podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.).

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji.